

ha un *argens* de més» (*Plorant y Rient*, p. 36). *Argenteus* en docs. en b. ll. català des de 845, Bast-Bass., 152-154; *ibid. argenzata* des de 862.

Argeps, V. *guix* *Argeu*, V. *arjau* *Argestues*, no *Argestués* (accentuació bàrbara en *AlcM*)

ARGILA, del ll. ARGILLA id., que segons una tendència fonètica del llatí vulgar central es reduïa a ARGILA normalment en la zona pirinenca. □ 1.ª doc.: 10 doc. de c. 1284.

En l'*Ordonament* rossellonès dels forns teulers: «tot hom --- qui obre del mester de teuleria dega obrar totz los cayrós --- e rajoles que farà, de bona *argila* e ben sasonada, e que sia obra ben cuyta ---» 15 (RLR IV, 363). Per a la reducció de LL a -L- darrere vocal llarga, ja en el llatí vulgar del Conventus Tarraconensis i dels països gàllics, veg. els articles *ANGULA*, *ESTELA*, etc.

D'altra banda, hi ha avui un gran nombre de formes vulgars anòmales, de les quals no donen cap idea *AlcM* ni cap diccionari existent, i en part ben difícils d'explicar. Una de les més esteses és *arguila* (o sigui, fonèticament, *argila*, *argilā*), que trobem estesa avui a tot el Pallars, Jussà i Sobirà, Ribagorça de cap a cap¹ i que s'estén per la vall d'Aran² i alguna localitat aragonesa,³ si bé no crec que hi tingui gaire extensió. Sembla que des de la Vall d'Aran això continuï encara més al Nord, car hi ha *guiolo* o *riolo* «glaise» en el Roergue (Vayssier), i Murat-la-Guiole és el nom d'un 30 château del Cantal (terme de St. Étienne de Maurs, segons el *DicTopogr.* d'Amé: ara bé, és normal que una *o* es desenrotlli entre *i* i *l* en aquestes zones.

Cercant una explicació d'aquesta *gui* xocant, creiem trobar un nexa entre això i la forma que ha revestit 35 el ll. MARGO, -GÍNIS, en aragonès (Borao, 263), que ja veiem com a *marguin* en els Furs arag. de 1350 (Tilander, *RFE* xxii, s. v.). És una forma més o menys general en el dialecte: *marguin* f. 'marge' a la Vall de Gistau i a Echo, *almarguin* a Bielsa, *márguin* a Puebla de Ixar, *marguinazo* a Plan (*BDC* xxiv, 174a); Echo *las marguins* 'els marges del camp' en Mz.Coarasa (*ASNSL* clxvii, 246v.45); el derivat *marguinazo* en el sentit de 'fita' («muga») a Torla, Panticosa i Aragüés (*RLiR* xi, 232); i així arriba fins a Navarra: 45 Villarreal *marguin* 'la línia ideal que uneix dos mollons' (Bergmann, *Grenzgebiet v. Hocharagon u. Navarra*, p. 53).

Deixant de banda algunes explicacions insostenibles,⁴ Lausberg (*ZRPh.* lxx, 1954, 126), seguint Alvar (*marguen*, *El habla del Campo de Jaca*, 215), pensava en un basquisme de pronúncia; i jo també en *E.T.C.* I, 126, vaig incloure l'arag. *marguin* i el pall. *arguila* entre els testimonis de conservació de la combinació basca o bascoide GE(ŕ) que no havia palatalitzat la *g* a causa de la mort tardana del basc del Pallars i dels Alts Pirineus: en posar això junt amb topònims com *Sorguen*, *Guiró*, *Guerosso*, *Guinedo*, etc., i fent constar en primer lloc els noms propis *Arguiler*, *Arguileres*, donava entenent que la freqüència 60

dels noms propis com *Arguileres*, petrificats a la toponímia, havia estat causa que això es contagiés al lèxic apellatiu, i que altre tant s'havia esdevingut amb *marguin* i derivats. Era una explicació coherent i sostenible.

Però no em vaig adonar llavors que la meua informació pecava en un punt bàsic en afirmar de *arguila* i *marguin* «l'un et l'autre mot sont d'ailleurs ré-pandus comme appellatifs avec *g*, dans tout l'Aragon, le Pallars et le Val d'Aran». Si hi hagués hagut aquesta igualtat o semblança en les àrees del fenomen en aquests dos mots (freqüents realment com a genèrics i noms propis de lloc) l'argumentació era forta; però ara ens adonem que en realitat les àrees coincideixen en ben poc o més aviat gens: puix que ni *arguila* es comprova com a verament aragonès ni hi ha *marguin* en parlars catalans: una única salvetat demanen els noms de lloc *Marguinyo* i *Marguinades* que allí cito (i que caldria localitzar i detallar millor: aquell podria venir d'una altra font).

Sabent ara que *arguila* està separat del domini basc per una vasta distància, no constant-nos tampoc que ARGILLA i MARGINEM vagin passar a la llengua basca, ens cal, doncs, no pas retractar-nos de l'explicació de 1958, però sí deixar-la en una escèptica quarantena, almenys pel que fa a ARGILLA. Amb el que coincideix millor la pronúncia *arguila* no és amb el substrat basc (no trobant-se en domini aragonès ni en el gascò dels Alts i Baixos Pirineus) sinó amb l'element ARGA- que entra en la composició del pre-romà indoeuropeu ARGAMASSA (supra). I bé podria ser que en baixar fins a les capes populars l'ús d'ARGILLA en romanitzar-se, més aviat tardanament, la zona Aran-Pallars-Ribagorça, el novellament après ARGILA s'emmotllés a la pronúncia del vetust i arreladíssim element substràtic ARGA, component d'ARGAMASSA, que significava quasi el mateix.⁵

Afegim altres formes aberrants que se senten localment. Sovint es diu amb caràcter més popular. *terra argila*; combinació en la qual la dissimilació afavoria una pronúncia incompleta *téřā žilā* com ho tinc de Tor, Farrera («negra, no roja») i Navès per a 'tapàs'; potser també a Mallorca?: *əř žillā* (amb *h*) raconadeta de la costa d'Andratx. Forma tirant a la castellana, en pobles valencians prop de la ratlla (*argilla* maestr, Ga. Girona; *arçila* a Casinos); *arçila* a Masllorrenç; *arçéla* a Siurana de Prades, a la Figuera de Falset i a Torroja (en potser hi ha influència d'*argelaga?*), però ja *arçila* a Castellans, i quasi-sinònim de *terrat* a Sta. Eulàlia d'Eivissa.

DERIV.: *Argelest* eiv. és degut a un encreuament amb *baixest*, lloc de fondals sovint argilosos (que serà causa del sufix i fins del vocalisme pretònic ə). *Argilada*. *Argilar*. *Argiler*; *argilenc*. *Argilós* [1617]. En forma sàvia: *argillita*; *argillifer*.

¹ Des de Torallola i Rivert, almenys (ONO. de Tremp), i a Tremp mateix segons *AlcM*, s. v. Em deien que a Guàrdia de Tremp hi ha *Arguissola* amb variant *Arguinsola*, *Arguensola*. Però hi ha motiu per sospitar que en realitat es tracta de l'Ar-